
PROGRAMA QUADRIENNAL PER A LA IGUALTAT DE GÈNERE

Introducció	3
PRESENTACIÓ	4
ABAST	4
MARC NORMATIU	4
VECTORS CLAU	4
Eixos d'actuació	5
EDUCACIÓ FORMAL I NO FORMAL PER A LA IGUALTAT	5
CONCILIACIÓ DE LA VIDA LABORAL, LA FAMILIAR I LA PERSONAL I CORRESPONSABILITAT	5
IGUALTAT I EMPODERAMENT DE LES DONES PER A LA PARTICIPACIÓ, EL CREIXEMENT I EL LIDERATGE DINS DELS SECTORS PÚBLIC I PRIVAT	6
FORMACIÓ, PREVENCIÓ I ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE	6
Situació actual	7
EDUCACIÓ FORMAL I NO FORMAL PER A LA IGUALTAT	7
CONCILIACIÓ DE LA VIDA LABORAL, LA FAMILIAR I LA PERSONAL I CORRESPONSABILITAT	8
IGUALTAT I EMPODERAMENT DE LES DONES PER A LA PARTICIPACIÓ, EL CREIXEMENT I EL LIDERATGE DINS DELS SECTORS PÚBLIC I PRIVAT	9
FORMACIÓ, PREVENCIÓ I ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE	11
Coordinació interinstitucional	13
COORDINACIÓ ENTRE INSTITUCIONS PÚBLIQUES	13
IMPLICACIÓ DEL SECTOR PRIVAT	14
PARTICIPACIÓ DE LA SOCIETAT CIVIL	14
DISSENY D'INDICADORS I AVALUACIÓ	15
COORDINACIÓ EN LA PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE	14
Igualtat efectiva: acció, implementació i avaluació	15
ACCIONS SEGONS ELS EIXOS I LA SITUACIÓ ACTUAL	15
ACTUACIONS PRIORITÀRIES	16
ESTRUCTURES DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ	16
INDICADORS DE PROGRÉS I IMPACTE	17
REVISIONS ANUALS DEL PROGRAMA	17
Glossari	19

Introducció

PRESENTACIÓ

El Programa quadriennal per a la igualtat entre dones i homes (en endavant, "Programa o PIQ"), impulsat per la Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadana del Govern d'Andorra conjuntament amb l'Institut Andorrà de les Dones i els comuns, representa un pas fonamental cap a la consecució d'una societat més justa i equitativa. Aquest document cerca promoure l'aplicació transversal de la perspectiva de gènere dins les polítiques públiques, establint un marc d'actuació que garanteixi la igualtat efectiva entre dones i homes i reconeixent la igualtat de gènere com un dret humà fonamental. Aquest Programa quadriennal defineix objectius i actuacions prioritàries que impliquen els ens públics participants, i consolida així un compromís institucional compartit envers la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació per raó de sexe.

OBJECTIU

L'objectiu del Programa quadriennal és promoure una societat en què la igualtat entre homes i dones i la no-discriminació siguin eixos centrals de l'acció pública, mitjançant polítiques que fomentin la transversalitat, l'equitat, la corresponsabilitat i la sensibilització davant les desigualtats de gènere, garantint la participació activa de tots els agents implicats en la construcció d'un entorn inclusiu i equitatiu.

ABAST

L'abast del Programa quadriennal cobreix la creació i implementació de polítiques integrades que incorporen la perspectiva de gènere en les àrees d'actuació pròpies de la Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadana, dels comuns i de l'Institut Andorrà de les Dones.

El Programa preveu el desenvolupament d'accions específiques per fomentar la igualtat de gènere, la no-discriminació, la conciliació de la vida laboral, la familiar i la personal i l'empoderament de les dones en l'àmbit públic, així com la cooperació interinstitucional per garantir una aplicació efectiva de la transversalitat de gènere.

Aquest document es donarà a conèixer a totes les persones que exerceixen càrrecs o ocupacions públiques i a l'Institut Andorrà de les Dones.

El Programa no recull les iniciatives i polítiques que, dins les seves competències, ja duu a terme el Govern d'Andorra en matèria d'igualtat, com ara l'activitat normativa, l'educació reglada o les relacions laborals, tot i que se'n procurarà la coherència amb aquest marc estratègic.

MARC NORMATIU

La igualtat d'oportunitats entre dones i homes és un principi jurídic reconegut en nombrosos instruments internacionals de drets humans, i constitueix un valor essencial per al desenvolupament d'una societat democràtica.

La Constitució del Principat d'Andorra (1993) estableix, a l'article 6, que:

- "Totes les persones són iguals davant la llei. Ningú no pot ésser discriminat per raó de naixement, raça, sexe, origen, religió, opinió, o qualsevol altra condició personal o social.
- Els poders públics han de crear les condicions per tal que la igualtat i la llibertat dels individus siguin reals i efectives."

En l'àmbit internacional, Andorra ha assumit diversos compromisos rellevants:

- El 1994, amb l'adhesió al Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals (Conseil d'Europa).
- El 1996, amb la signatura de la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW), ratificat el 1997.
- El 2014, amb la signatura del Conveni del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul), que va entrar en vigor a Andorra l'any 2018.

En l'àmbit intern, destaquen les fites legislatives següents:

- Llei 1/2015, del 15 de gener, per a l'erradicació de la violència de gènere i de la violència domèstica.
- Llibre blanc de la igualtat, com a instrument de diagnòstic i planificació estratègica.
- Llei 13/2019, del 15 de febrer, per a la igualtat de tracte i la no-discriminació.
- Llei 6/2022, del 31 de març, per a l'aplicació efectiva del dret a la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes.

Aquesta darrera norma estableix, a l'article 34, la necessitat de definir un Programa quadriennal per a la igualtat efectiva de dones i homes, aprovat conjuntament pel Govern i els comuns, a proposta del ministeri competent en matèria d'igualtat. El programa ha d'incloure objectius, actuacions prioritàries i mesures específiques per afavorir la conciliació de la vida familiar i laboral.

L'origen d'aquest Programa s'emmarca en la línia estratègica 1.3 de la Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadana, que preveu la creació d'una comissió institucional amb representants dels comuns per assegurar el desplegament coordinat i transversal de la Llei 6/2022 i garantir-ne una aplicació efectiva en els àmbits competencials de cada institució.

VECTORS CLAU

El Programa es fonamenta en sis vectors clau, que orienten totes les actuacions previstes:

1. **Reconeixement del dret a la igualtat de gènere:** avançar cap a la igualtat efectiva entre dones i homes com a dret humà fonamental.
2. **Alineació amb l'Agenda 2030 i l'Objectiu de desenvolupament sostenible núm. 5:** establir sinergies amb les accions definides pel Govern d'Andorra en el marc dels ODS per promoure la igualtat de gènere.
3. **Transversalitat:** garantir la incorporació de la perspectiva de gènere de manera integral en totes les polítiques, els programes i les accions públiques dins dels àmbits competencials de les institucions participants, i promoure alhora la col·laboració interinstitucional com a principi d'actuació.
4. **Equitat i corresponsabilitat:** anar més enllà de la igualtat formal per assolir la igualtat real d'oportunitats i de resultats. Implica identificar les desigualtats específiques que afecten dones i homes, i adaptar les mesures per donar resposta a les seves necessitats diferenciades.
5. **Informació, sensibilització i formació:** promoure la consciència i el coneixement sobre la igualtat de gènere a tots els nivells de la societat mitjançant accions educatives, campanyes de comunicació i formacions específiques que abordin estereotips, prejudicis i rols de gènere.
6. **Visibilitat i reconeixement:** consolidar el Programa com un instrument de referència en matèria d'igualtat d'oportunitats i no-discriminació per raó de sexe dins el sector públic andorrà, reforçant el compromís i la transparència de les institucions participants.

Eixos d'actuació

Els eixos d'actuació del Programa quadriennal concreten les prioritats estratègiques compartides entre la Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadana, l'Institut Andorrà de les Dones i els comuns, i orienten el desplegament d'accions.

EDUCACIÓ FORMAL I NO FORMAL PER A LA IGUALTAT

La construcció d'una societat igualitària requereix una educació que promogui la igualtat de gènere, la inclusió i el respecte de la diversitat. Aquest eix promou la incorporació de la perspectiva de gènere en tots els espais educatius, formals i no formals, amb especial èmfasi en la sensibilització, la prevenció d'estereotips i la formació en valors d'igualtat.

El Programa busca impulsar accions de coordinació amb els comuns i l'IAD per fomentar projectes educatius, campanyes de conscienciació, activitats de lleure i formacions adreçades a infants, joves, famílies i professionals de l'àmbit educatiu i social.

CONCILIACIÓ DE LA VIDA LABORAL, LA FAMILIAR I LA PERSONAL I CORRESPONSABILITAT

La conciliació de la vida laboral, la familiar i la personal implica la creació de condicions que permetin a les persones harmonitzar les seves responsabilitats laborals amb les seves obligacions familiars i necessitats personals. La corresponsabilitat en el context de la igualtat de gènere es refereix a la distribució equitativa de les tasques domèstiques i de cura i les responsabilitats familiars entre dones i homes, desafiant els estereotips tradicionals de gènere i facilitant la conciliació de la vida laboral, la personal i la familiar.

Les actuacions se centraran a fomentar bones pràctiques institucionals, campanyes de sensibilització i espais de debat que impulsin un canvi cultural cap a una corresponsabilitat efectiva entre dones i homes.

IGUALTAT I EMPODERAMENT DE LES DONES PER A LA PARTICIPACIÓ, EL CREIXEMENT I EL LIDERATGE DINS DELS SECTORS PÚBLIC I PRIVAT

L'assoliment d'una societat més equitativa implica garantir la plena participació de les dones en tots els àmbits socials, econòmics i polítics. Tot i els avenços en matèria d'igualtat, les dones continuen trobant obstacles estructurals que dificulten el seu accés a llocs de decisió i a oportunitats de creixement professional tant en el sector públic com en el privat.

Aquest eix busca garantir la plena participació de les dones en tots els àmbits socials, econòmics i polítics, tant en el sector públic com en el privat. S'impulsaran accions per eliminar la bretxa salarial i el sostre de vidre, fomentar el lideratge femení i assegurar entorns laborals lliures de discriminació i assetjament.

FORMACIÓ, PREVENCIÓ I ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

S'entén per violència de gènere envers les dones una violació dels drets humans i un tipus de discriminació contra les dones, i designa tots els actes de violència basats en el gènere que comporten o són susceptibles de comportar per a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloent-hi l'amenaça de dur a terme aquests actes, i la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant en la vida pública com en la privada. La violència de gènere és una vulneració greu dels drets humans i un obstacle per a la igualtat real.

Aquest eix centra la seva acció en la prevenció, la detecció i l'abordatge coordinat de totes les formes de violència envers les dones, d'acord amb la Llei 1/2015 i la Llei 6/2022. Es pretén impulsar la formació especialitzada del personal públic, la sensibilització de la ciutadania i la col·laboració entre institucions per millorar la resposta institucional i garantir la protecció integral de les víctimes.

EDUCACIÓ FORMAL I NO FORMAL PER A LA IGUALTAT

ACCIONS DEL GOVERN

- 1. Seguiment i implementació del Pla de sensibilització per a la igualtat de gènere als centres educatius d'Andorra (2020):** el Pla estableix accions orientades a fomentar la igualtat i a prevenir la violència de gènere a través de la coeducació:
 - Promoció de l'ús del llenguatge no sexista.
 - Incorporació de materials didàctics lliures d'estereotips de gènere.
 - Rebuig explícit i actiu de qualsevol expressió sexista.
 - Foment de les masculinitats igualitàries i no violentes.
 - Desenvolupament d'una gestió emocional saludable i respectuosa.
 - Formació i sensibilització del personal educatiu en igualtat de gènere, estereotips i prevenció de la violència.
 - Creació de la figura o comissió de referència per a la igualtat als centres educatius.
 - Incorporació del seguiment de les mesures d'igualtat i prevenció de la violència a les reunions periòdiques dels tres sistemes educatius.
 - Activació dels protocols davant situacions de violència de gènere o domèstica.
 - Promoció i difusió de materials educatius.
- 2. Seguiment dels casos detectats mitjançant l'eina B-RESOL:** aquesta eina, implantada als centres educatius, permet a l'alumnat de segona ensenyança comunicar de manera segura i confidencial situacions d'assetjament escolar, ciberassetjament, trastorns de conducta alimentària, violència de gènere o qualsevol altra forma de discriminació o maltractament. L'objectiu és fer seguiment de la intervenció i del suport, si escau.

ACCIONS DELS COMUNS¹

En l'àmbit competencial propi, els comuns impulsen accions per garantir que les escoles bressol, les activitats extraescolars, els esports d'estiu i els espais de lleure promoguin la igualtat de gènere i la diversitat des de la primera infància. Entre les actuacions desenvolupades, en destaquen les següents:

- Formacions en matèria d'igualtat adreçades al personal dels espais de lleure i punts joves.
- Tallers de sensibilització per a equips educatius i famílies, amb materials coeducatius unificats.
- Tallers i formacions dirigides a joves i famílies per trencar estereotips i rols de gènere.

ACCIONS DE L'IAD

L'Institut Andorrà de les Dones (IAD) col·labora amb diversos centres educatius del país a través de projectes i iniciatives orientats a promoure la igualtat de gènere entre infants, adolescents i joves. En aquest marc destaquen les accions següents:

- Assessorament i participació en les Jornades per a la igualtat de batxillerat de l'Escola Andorrana.
- Difusió de materials pedagògics, com la infografia Infant o jove en perill, per detectar situacions de risc.
- Campanya de Nadal "Joguines sense estereotips", adreçada a famílies per promoure una educació lliure de rols de gènere.
- Creació d'una taula de reflexió sobre els estereotips de gènere durant l'adolescència, amb la participació de professionals de l'educació, famílies i referents d'igualtat.
- Col·laboració en la difusió i posada en escena de l'obra de teatre Nua, centrada en la violència digital i l'assetjament entre adolescents a través de xarxes socials.
- Signatura d'un conveni amb la Universitat d'Andorra per incorporar la perspectiva de gènere a la formació universitària.
- Acord amb Carnet Jove per desenvolupar campanyes puntuals de sensibilització per a la joventut.

1. Les accions descrites són una síntesi de les aportacions dels comuns i no totes s'apliquen de manera homogènia a tot el territori.

CONCILIACIÓ DE LA VIDA LABORAL, LA FAMILIAR I LA PERSONAL I CORRESPONSABILITAT

ACCIONS DEL GOVERN

Les principals accions impulsades pel Govern en aquest àmbit són:

- Impuls dels permisos de naixement igualitaris: promoure l'ampliació i adaptació dels permisos de naixement per al pare o persona que reconeix legalment l'infant, així com en casos d'acolliments, adopcions, famílies monoparentals o naixements prematurs, coordinant les accions necessàries per garantir la corresponsabilitat parental i afavorint la igualtat en els àmbits laborals i familiar.
- Campanyes de sensibilització i accions formatives en igualtat: disseny i execució de campanyes orientades a fomentar una distribució equitativa de les tasques domèstiques i de cura, visibilitzant especialment la càrrega mental que històricament recau sobre les dones.
- Avaluació i seguiment de les polítiques de conciliació a través de l'Observatori de la Igualtat: establiment de mecanismes d'avaluació contínua per mesurar l'impacte de les polítiques de conciliació, mitjançant la recollida i anàlisi de dades i l'ajust de les mesures segons les necessitats detectades, amb l'objectiu de garantir-ne l'efectivitat.
- Mesures de flexibilitat horària: possibilitat d'adaptar l'horari d'entrada i sortida, dins d'una franja establerta, sempre que les funcions del lloc de treball ho permetin.

ACCIONS DELS COMUNS

Els comuns, dins les seves competències, desenvolupen iniciatives per facilitar la conciliació i promoure la corresponsabilitat entre dones i homes. Entre les actuacions més rellevants, en destaquen les següents:

- Serveis de suport a les famílies: disponibilitat de llars d'infants i escoles bressol accessibles i de qualitat que permeten compatibilitzar les responsabilitats laborals i familiars.
- Flexibilitat horària i teletreball: implementació de mesures que permeten adaptar els horaris laborals o treballar a distància quan sigui possible, per afavorir la gestió del temps i reduir l'estrès associat als desplaçaments.
- Promoció de la corresponsabilitat domèstica i la càrrega mental: campanyes de sensibilització i

educació per trencar estereotips de gènere i fomentar el repartiment equitatiu de les tasques de cura.

- **Revisió normativa:** anàlisi i actualització de les ordinacions i els reglaments comunals per incorporar mesures de conciliació i igualtat en el si de les administracions locals.

ACCIONS DE L'IAD

L'IAD impulsa diverses iniciatives en matèria de conciliació i corresponsabilitat, tant en l'àmbit empresarial com en la diagnosi i el seguiment de la situació de les dones al Principat. En relació amb el teixit empresarial, l'Institut treballa en el seguiment i suport de les bones pràctiques de petites i mitjanes empreses per promoure una cultura organitzativa més igualitària. Les principals línies d'actuació inclouen les següents:

- Impuls de la igualtat de gènere en l'àmbit laboral i l'econòmic.
- Foment de la corresponsabilitat i de la conciliació de la vida personal, la familiar i la professional.
- Suport a l'elaboració i implementació de plans d'igualtat, amb l'IAD com a òrgan consultiu.
- Promoció de la integració de la perspectiva de gènere en la gestió empresarial i la responsabilitat social corporativa.

També cal destacar algunes accions específiques:

- L'organització de formacions en igualtat i dret laboral, en col·laboració amb la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra.
- El suport al programa Espai Dona i Empresa, destinat a promoure la presència i el lideratge de les dones en l'àmbit empresarial.
- Formació per a l'elaboració dels protocols d'assetjament per raó de sexe a les empreses.

A més, l'IAD elabora anualment l'Informe sobre la situació de les dones al Principat d'Andorra, que inclou un apartat específic sobre conciliació i corresponsabilitat. Aquest informe té una doble funció:

- Informar els poders públics sobre les desigualtats de gènere detectades.
- Proposar accions i mesures de millora per avançar cap a una societat més equitativa i inclusiva.

IGUALTAT I EMPODERAMENT DE LES DONES PER A LA PARTICIPACIÓ, EL CREIXEMENT I EL LIDERATGE DINS DELS SECTORS PÚBLIC I PRIVAT

ACCIONS DEL GOVERN

El Govern impulsa diverses iniciatives per afavorir la igualtat d'oportunitats entre dones i homes, així com per promoure el lideratge femení i la seva presència en tots els àmbits de decisió, tant públics com privats. Entre les accions principals, en destaquen les següents:

- Xarxa de dones directives: en col·laboració amb la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis (CCIS), es desenvolupa l'Espai Dona i Empresa, una iniciativa destinada a donar visibilitat a les dones directives i empresàries, afavorir la creació de xarxes de suport i impulsar projectes que enforteixin el teixit empresarial femení. També s'hi inclouen accions formatives orientades al desenvolupament professional i al lideratge de dones en posicions directives.
- Convocatòria de subvencions de projectes d'igualtat: gestió i seguiment de la convocatòria anual de subvencions adreçada a empreses i entitats legalment constituïdes al Principat, amb l'objectiu de finançar projectes orientats a la promoció de la igualtat i la prevenció de la violència de gènere.
- Campanyes de sensibilització en matèria d'igualtat entre dones i homes: disseny i execució de campanyes de sensibilització sobre la igualtat entre dones i homes, difoses a través dels mitjans de comunicació, les xarxes socials i esdeveniments comunitaris i dirigides a professionals d'àmbits específics o a la ciutadania general. Aquestes iniciatives es duen a terme tant en el marc de commemoracions internacionals com fora del calendari institucional, per mantenir una presència constant del missatge igualitari en l'esfera pública.

ACCIONS DELS COMUNS

Els comuns desenvolupen diverses actuacions per promoure la igualtat i l'empoderament de les dones, tant a escala interna com comunitària, adaptades a les realitats i necessitats de cada parròquia. En aquest àmbit, les principals línies d'actuació són les següents:

- Commemoració del Dia internacional de la dona (8 de març): organització d'actes i activitats de sensibilització —com conferències, xerrades, exposicions, teatre, programació cultural i esportiva— orientats a promoure la igualtat efectiva i visibilitzar el paper de les dones en tots els àmbits de la societat.
- Accions per franges d'edat i col·lectius específics: implementació d'activitats als espais de gent gran i espais joves per fomentar l'empoderament femení, la reflexió crítica i la participació activa de les dones en la vida comunitària. Alguns exemples són el programa Empodera't, la Jornada de bruixes, l'accés als productes menstruals, entre d'altres.
- Plans d'igualtat i òrgans interns: tots els comuns disposen d'un pla d'igualtat, amb mesures avaluables per garantir la igualtat de tracte i d'oportunitats dins l'Administració. Alguns comuns han creat o estan en procés de crear comissions d'igualtat, encarregades de vetllar per la planificació, la implementació i el seguiment de les polítiques d'igualtat, d'acord amb la normativa vigent.
- Formació i sensibilització del personal: desenvolupament d'accions formatives per sensibilitzar i dotar d'eines el personal comunal, amb l'objectiu d'identificar i prevenir situacions de desigualtat o discriminació, i fomentar entorns laborals segurs, inclusivament i equitatius.

ACCIONS DE L'IAD

Al llarg de l'any, l'Institut Andorrà de les Dones (IAD) desenvolupa diverses accions estratègiques per promoure la igualtat de gènere en tots els àmbits de la societat andorrana. Aquestes iniciatives adquireixen una especial rellevància en dates assenyalades com el 8 de març i altres dies internacionals, moments clau per a la sensibilització, la visibilització i la incidència pública. Entre les línies de treball més destacades, s'hi inclouen les següents:

- Assessorament i suport institucional: l'IAD ofereix assessorament i acompanyament tècnic a entitats tant del sector públic com del privat que sol·licitin suport en matèria d'igualtat. En aquest àmbit, s'impulsen actuacions com:
 - El suport a la feminització dels cossos especials vinculats a diferents àrees de l'Administració pública.

— La col·laboració en la implementació de plans d'igualtat a les administracions centrals i comunals, incloent-hi el seguiment dels protocols necessaris per garantir una aplicació efectiva de la perspectiva de gènere.

- Campanyes de sensibilització: amb motiu del Dia internacional de les dones (8 de març) i altres jornades reconegudes internacionalment, l'IAD impulsa campanyes de sensibilització adreçades a tota la ciutadania, amb l'objectiu de generar consciència crítica i promoure el canvi cultural envers la igualtat de gènere.
- Formació, participació i empoderament: Una altra línia estratègica és el suport i l'impuls de projectes formatius i de participació que fomentin l'apoderament de les dones en tots els àmbits de la societat. En aquest marc, es col·labora en iniciatives com les formacions Dona i Empresa, orientades a reforçar la presència de les dones en l'activitat econòmica i empresarial.
- Mitjans de comunicació i llenguatge inclusiu: l'IAD fa un seguiment dels mitjans de comunicació per detectar usos discriminatoris o desigualtats de gènere, tant en el llenguatge com en els continguts, i promou bones pràctiques comunicatives que reflecteixin la diversitat i la igualtat.
- Visibilització de referents femenins: amb l'objectiu de visibilitzar el talent femení, es treballa en la creació d'una llista de dones expertes en àmbits diversos com la ciència, l'economia, la cultura, l'art, l'esport o l'àmbit social, per garantir-ne una representació equitativa en espais de referència, mitjans i actes públics.
- Col·laboració acadèmica: promou formacions en temes d'igualtat i proposa a la Universitat d'Andorra (UdA) la creació de noves accions formatives, en col·laboració amb altres centres educatius nacionals o internacionals i, si escau, amb empreses privades.

FORMACIÓ, PREVENCIÓ I ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

ACCIONS DEL GOVERN

El Govern d'Andorra, a través de la Secretaria d'Estat d'Igualtat i Participació Ciutadana, desenvolupa diverses actuacions destinades a la prevenció, detecció, atenció i erradicació de la violència de gènere, amb un enfocament integral i interinstitucional. Les principals són les següents:

- Programes educatius en matèria d'igualtat i prevenció de la violència de gènere: desplegament de tallers i accions pedagògiques als centres educatius i institucions d'ensenyament, amb l'objectiu de sensibilitzar l'alumnat de segona ensenyança de tots els sistemes educatius sobre la igualtat de gènere i prevenir conductes relacionades amb la violència masclista, en el marc d'una estratègia de coeducació.
- Campanyes de sensibilització: disseny i difusió de campanyes de comunicació orientades a conscienciar sobre la violència de gènere, adreçades a la ciutadania i a professionals que poden detectar casos de violència de gènere. Aquestes accions es vehiculen a través d'accions comunitàries, coincidint amb efemèrides com el 25 de novembre, així com fora del calendari institucional.
- Formació especialitzada per a professionals: implementació de programes formatius adreçats a col·lectius dels àmbits de la salut, l'educació, la seguretat i la justícia, per dotar-los d'eines de detecció precoç, protocols d'actuació i recursos de suport.
- Atenció i suport a les víctimes de violència de gènere: continuïtat del Servei d'Atenció a les Víctimes de la Violència de Gènere (SAVVG) com a recurs especialitzat d'acompanyament integral a les dones que pateixen violència de gènere, que inclou atenció social, psicològica i jurídica.
- Protocol de prevenció i actuació contra la violència de gènere i domèstica en serveis socio-sanitaris per a persones grans: elaboració i implementació d'un protocol específic per detectar i prevenir situacions de violència de gènere i violència domèstica envers persones grans, coordinat entre l'Àrea de Serveis Socio-sanitaris, els recursos del sector i els serveis d'atenció especialitzada (SAVVG, SAVVDF i SITAT), amb l'objectiu de garantir una resposta coordinada, prevenir la revictimització i assegurar la protecció efectiva de les persones afectades.

ACCIONS DELS COMUNS

Els comuns participen activament en la prevenció i detecció de la violència de gènere, en coordinació amb el Govern d'Andorra i en el marc del Protocol de prevenció i actuació dels comuns en casos de violència de gènere i domèstica, aprovat el 2020. Aquest Protocol estableix els objectius següents:

- Prevenir i detectar precoçment situacions de violència de gènere o domèstica.
- Protegir les víctimes i garantir-ne l'acompanyament social.
- Millorar els procediments de detecció, notificació, intervenció i seguiment.
- Minimitzar l'impacte emocional i social en les víctimes i coordinar-ne la derivació als serveis especialitzats.

El personal social i tècnic comunal —com professionals dels serveis socials, joventut, escoles bressol o atenció ciutadana— rep formació específica sobre el protocol d'actuació i és clau en la detecció precoç i la derivació de casos. Quan es detecta una situació de violència de gènere o domèstica, el cas es comunica al Departament de Polítiques d'Igualtat mitjançant un informe breu adreçat a igualtat@govern.ad, per fer-ne la gestió i el seguiment.

A més, els comuns duen a terme les actuacions complementàries següents:

- Commemoració del Dia internacional per a l'eliminació de la violència envers les dones (25 de novembre): organització d'actes institucionals i comunitaris, com il·luminacions de façanes, lectures de manifestos, xerrades, tallers i campanyes de sensibilització locals per visibilitzar la lluita contra la violència de gènere.
- Punts liles no professionalitzats: instal·lació de punts liles en esdeveniments culturals o festius, gestionats per personal format en igualtat i prevenció, amb l'objectiu d'oferir informació, sensibilització i detecció primerenca de conductes masclistes en entorns d'oci.
- Protocol d'assetjament sexual i per raó de sexe: implantació o revisió dels protocols interns d'actuació davant situacions d'assetjament dins de les administracions comunals, amb l'objectiu de garantir espais de treball segurs i lliures de discriminacions.
- Sol·licitud d'antecedents penals sexuals: els comuns vetllen pel compliment de l'obligació de presentar el certificat d'antecedents penals sexuals per part de totes les persones que treballen amb menors o col·lectius vulnerables.

ACCIONS DE L'IAD

L'IAD inclou dins del seu programa anual diverses accions per prevenir i abordar la violència de gènere, així com tasques d'assessorament i derivació en casos d'assetjament sexual, violència masclista o agressions. Les línies de treball principals són les següents:

- Coordinació de la Taula per a la prevenció i intervenció en violència de gènere, amb participació d'institucions com el Servei d'Igualtat, el Servei d'Atenció a les Víctimes de Violència de Gènere, la Fiscalia, la Batllia, la Policia, el SAAS-SUM i professionals del dret i la mediació.
 - Coordinació de la formació per a tots els agents implicats en l'atenció a les víctimes de violència de gènere.
- Campanyes de sensibilització amb motiu del 25 de novembre, Dia internacional per a l'eliminació de la violència envers les dones (vegeu l'agenda d'accions del 2024).
- Impuls d'un marc de suport per a joves, destinat a promoure una educació afectiva i sexual respectuosa, lliure d'estereotips i conductes sexistes o violentes.
- Col·laboració en accions per garantir la seguretat de les dones i prevenir situacions de violència de gènere en tots els àmbits.

Coordinació interinstitucional

La coordinació interinstitucional consisteix en el treball conjunt de diverses entitats —públiques, privades o del tercer sector— per assolir objectius comuns d'interès general. Aquest model es basa en la comunicació efectiva, la compartició de recursos i coneixements, i la responsabilitat compartida, amb l'objectiu de donar resposta a reptes complexos que una sola institució no podria afrontar per si sola.

En el cas del Programa quadriennal per a la igualtat, la col·laboració ja comença en el procés d'aprovació, tal com estableix l'article 34.2 de la Llei d'igualtat, que preveu l'aprovació conjunta del pla per part del Govern i dels comuns.

Els principals beneficis d'aquesta coordinació són els següents:

- **Eficàcia millorada:** combinació de recursos i experiències per aconseguir resultats més sòlids i sostenibles.
- **Optimització de recursos:** evitar duplicitats i maximitzar l'eficiència.
- **Innovació:** foment de noves idees i solucions gràcies a la diversitat de perspectives.
- **Abast ampliat:** les accions coordinades arriben a un públic més ampli i tenen més impacte.
- **Fortalesa institucional:** reforça les relacions i la confiança entre institucions, fet que consolida el teixit social i institucional.

A Andorra, la col·laboració interinstitucional en matèria d'igualtat inclou diverses dimensions:

COORDINACIÓ ENTRE INSTITUCIONS PÚBLIQUES

Les institucions estatals com el Govern d'Andorra, els comuns i l'Institut Andorrà de les Dones poden treballar conjuntament per dissenyar, implementar i avaluar polítiques d'igualtat. Això inclouria la creació de programes d'educació afectiva i sexual, campanyes de sensibilització i marcs legislatius per prevenir la discriminació i el sexisme.

També implica la col·laboració entre el Govern i el Consell General i del Govern amb institucions com el Consell Superior de la Justícia, el Raonador del Ciutadà, les forces de seguretat o altres actors socials, Andorra Recerca i Innovació i l'Observatori d'Igualtat per garantir les dades i l'accés a dades actualitzades.

IMPLICACIÓ DEL SECTOR PRIVAT

El sector privat pot col·laborar amb les institucions públiques per fomentar pràctiques laborals equitatives, com ara l'equitat salarial, la conciliació familiar i professional i la promoció de dones en càrrecs de lideratge.

PARTICIPACIÓ DE LA SOCIETAT CIVIL

Les organitzacions no governamentals, associacions i grups d'activisme social poden aportar una perspectiva única al debat i a la implementació d'iniciatives per promoure la igualtat i sensibilitzar la ciutadania.

DISSENY D'INDICADORS I AVALUACIÓ

La col·laboració interinstitucional també pot desenvolupar estructures de seguiment i mecanismes d'avaluació per mesurar el progrés cap a la igualtat efectiva. Això inclou indicadors clars sobre l'impacte de les polítiques públiques en aquesta àrea.

COORDINACIÓ EN LA PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Un altre aspecte clau és la coordinació en la lluita contra la violència de gènere. Això inclouria la col·laboració entre la Policia, la Batllia, serveis sanitaris com el SAAS-SUM, i la Taula per a la prevenció i intervenció de la violència de gènere.

Així, la col·laboració interinstitucional no només és necessària per afrontar la desigualtat de gènere, sinó que constitueix una eina clau per garantir la igualtat efectiva i construir una societat més justa i equitativa.

Igualtat efectiva: acció, implementació i avaluació

ACCIONS SEGONS ELS EIXOS I LA SITUACIÓ ACTUAL

Eix 1: educació formal i no formal per a la igualtat

1. Programa educatiu: introduir continguts sobre igualtat de gènere i violència de gènere en els currículums d'escoles bressol, ludoteques i activitats extraescolars, incloent-hi activitats coordinades entre l'IAD i els comuns.

Eix 2: conciliació de la vida laboral, familiar i personal i corresponsabilitat

2. Harmonització de polítiques de conciliació: posar en comú totes les polítiques existents de les diverses administracions per explorar la possibilitat d'unificació i coherència en els criteris i les mesures aplicades.
3. Contractació pública amb criteris d'igualtat: incorporar criteris relatius a la igualtat d'oportunitats i corresponsabilitat en els processos de selecció de proveïdors, la concessió de subvencions i altres formes de col·laboració pública.

Eix 3: igualtat i empoderament de dones

4. Promoció cultural: impulsar esdeveniments culturals als comuns que facin valer el paper de les dones i fomentin la igualtat.
5. Accions conjuntes i coordinades: desenvolupar accions institucionals compartides, especialment en el marc del 8 de març i del 25 de novembre, així com altres dates o contextos d'interès compartit.
6. Programa de formació per a persones referents d'igualtat: crear un programa de formació comú per a referents d'igualtat, que pugui servir també de model per al sector privat.

Eix 4: formació, prevenció i abordatge de la violència de gènere

7. Formació especialitzada: implementar formacions en igualtat de gènere i prevenció de violència de gènere adreçades al personal de l'Administració pública, policies, agents de circulació, professionals sanitaris, professionals de l'àmbit jurídic i comunals.
8. Coordinació en l'atenció a víctimes: treball conjunt entre els comuns i el Servei d'Atenció a Víctimes de Violència de Gènere per proposar millores en la intervenció i derivació de casos.
9. Gestió centralitzada dels punts liles: unificar la gestió dels punts liles per garantir coherència, informació homogènia i una resposta adequada als objectius de prevenció i sensibilització.

Desenvolupament del PIQ: informació, avaluació i seguiment

10. Referents d'igualtat als comuns: designar una persona referent d'igualtat a cada comú per garantir la coordinació i el seguiment de les accions.
11. Difusió del PIQ: assegurar que totes les persones amb responsabilitat pública coneguin els objectius i les accions del Programa.
12. Indicadors d'avaluació: dissenyar indicadors clars per mesurar l'impacte de les accions i garantir la rendició de comptes.
13. Taula de coordinació: establir reunions semestrals entre el Govern, l'IAD i els comuns per fer seguiment de les polítiques, amb la possibilitat de crear grups de treball.
14. Finançament compartit: crear un fons conjunt entre el Govern, l'IAD i els comuns per finançar accions específiques.
15. Reforç legislatiu: proposar reformes legislatives de manera coordinada per garantir una protecció més gran davant la violència de gènere.

ACTUACIONS PRIORITÀRIES

Tal com estableix l'article 34 de la Llei 6/2022, del 31 de març, el Programa d'igualtat quadriennal (PIQ) ha d'incloure les actuacions prioritàries que s'activaran immediatament després d'aprovar-lo:

- Crear les estructures de seguiment i control per garantir-ne el desenvolupament correcte, especialment la Taula de coordinació i els grups de treball.
- Coordinar accions entre els comuns, l'IAD i el Departament de Polítiques d'Igualtat.
- Unificar objectius, recursos i formació dels punts liles, per garantir-ne la coherència i l'eficàcia.
- Coordinar-se per commemorar el 8 de març.
- Comprometre's a tenir prou recursos econòmics i humans per al desplegament del PIQ.

ESTRUCTURES DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ

L'objectiu és crear equips interdisciplinaris integrats per membres del Govern, l'IAD i els comuns, encarregats de supervisar la implementació de les accions proposades al PIQ. Aquests equips establiran reunions semestrals per analitzar el progrés, identificar obstacles i garantir l'efectivitat de les accions.

Els grups de treball podrien incorporar una àmplia varietat de perfils professionals per garantir una perspectiva integral. Així, hi inclourem:

- Especialistes en polítiques públiques: per assegurar que les accions s'alineïn amb les estratègies nacionals i les directrius legislatives.
- Psicòlegs/òlogues, educadors/ores socials i treballadors/ores socials, sociòlegs/òlogues: per aportar una visió sobre les necessitats emocionals i socials de les persones afectades.
- Especialistes en igualtat de gènere: per garantir sempre que l'anàlisi i l'avaluació tinguin perspectiva de gènere.

Aquest sistema de seguiment també podria incloure mecanismes de retroalimentació de les persones beneficiàries, que permetin ajustar les accions en temps real per garantir més efectivitat i inclusió.

INDICADORS DE PROGRÉS I IMPACTE

Els indicadors són eines quantitatives o qualitatives que permeten mesurar el progrés, l'efectivitat i l'impacte de les accions implementades en el marc del PIQ (Programa quadriennal per a la igualtat de gènere). Tenen un paper fonamental en l'avaluació del Programa, ja que proporcionen dades concretes que ajuden a comprovar si les accions compleixen els objectius previstos.

En aquest cas, els indicadors inclouen aspectes com el percentatge d'accions implementades, el nombre de reunions semestral celebrades, l'índex de satisfacció de les persones beneficiàries, la proporció d'incidents identificats amb perspectiva de gènere i el temps de resposta a situacions de risc.

Els criteris següents per definir aquests indicadors han estat els següents:

- **Rellevància:** els indicadors han estat seleccionats segons la seva capacitat per reflectir aspectes clau de l'efectivitat i inclusió de les accions del Programa.
- **Claredat:** han estat formulats de manera simple i comprensible per facilitar l'ús i la interpretació per part dels equips interdisciplinaris.
- **Mesurabilitat:** el disseny dels indicadors permet obtenir dades concretes que es poden quantificar i analitzar.
- **Perspectiva de gènere:** es garanteix que els indicadors incloguin una anàlisi de gènere per valorar l'impacte en les persones afectades per la violència.
- **Periodicitat:** els indicadors estan pensats per ser calculats en intervals que permetin una revisió sistemàtica (semestralment o anualment, segons el cas).

Els indicadors es mesuraran a través de diversos mecanismes:

- **Percentatge d'accions implementades:** es calcularà dividint el nombre d'accions posades en pràctica pel nombre total d'accions proposades, multiplicat per cent.
- **Nombre de reunions semestral celebrades:** es registrarà el nombre total de reunions organitzades durant cada semestre.
- **Índex de satisfacció de les persones beneficiàries:** es recollirà mitjançant enquestes a les persones afectades, amb preguntes centrades en l'efectivitat, la inclusió i l'impacte de les accions implementades.
- **Proporció d'incidents identificats amb perspectiva de gènere:** s'analitzaran els casos

gestionats per part dels equips interdisciplinaris, valorant la integració de la perspectiva de gènere.

La periodicitat en la mesura dels indicadors és essencial per permetre una supervisió constant i ajustos en temps real. En general, es proposa el següent:

- **Indicadors de progrés:** es mesuraran semestralment per garantir que les accions segueixen els terminis establerts.
- **Indicadors d'impacte:** es mesuraran anualment per obtenir una visió global i consolidada del Programa.

En conjunt, aquests indicadors constitueixen un sistema robust per supervisar i avaluar l'efectivitat del PIQ, amb el propòsit d'aconseguir una protecció més gran davant la violència de gènere i fomentar la inclusió.

- **Percentatge d'accions implementades:** mesura la proporció d'accions proposades que han estat posades en pràctica dins dels terminis establerts.
- **Nombre de reunions semestral celebrades:** avalua la regularitat amb què els equips interdisciplinaris es reuneixen per supervisar les accions i analitzar els obstacles.
- **Índex de satisfacció de les persones beneficiàries:** recull la retroalimentació directa de les persones afectades per avaluar l'efectivitat i la inclusió de les accions implementades.
- **Proporció d'incidents identificats amb perspectiva de gènere:** analitza la integració de la perspectiva de gènere en l'avaluació i el seguiment de les situacions de violència.

REVISIONS ANUALS DEL PROGRAMA

Amb l'objectiu de garantir una supervisió efectiva i una millora contínua en la implementació del PIQ, la Secretaria d'Estat d'Igualtat es compromet a elaborar un informe anual que reculli de manera exhaustiva l'estat del desplegament del programa. Aquest informe no només oferirà una avaluació de les accions dutes a terme, sinó que també proporcionarà una visió detallada de l'impacte d'aquestes accions en la societat, així com una anàlisi de la coordinació institucional i el funcionament de la Comissió de Seguiment.

L'informe anual busca complir amb diversos objectius fonamentals per garantir la transparència, la rendició de comptes i la millora del PIQ. Entre aquests objectius s'hi inclouen els següents:

- **Avaluació de les accions dutes a terme:** anàlisi detallada de les accions implementades d'acord amb els indicadors de progrés i impacte establerts, incloent-hi el percentatge d'accions completades dins dels terminis.

- Mesura de l'impacte en la societat: valoració de com les accions han contribuït a la protecció davant la violència de gènere, així com a la inclusió i el benestar de les persones afectades.
- Coordinació institucional: revisió de la col·laboració entre els diversos agents implicats, incloent-hi els equips interdisciplinaris, els serveis policials i sanitaris i altres institucions relacionades.
- Funcionament de la Comissió de Seguiment: anàlisi de la regularitat i eficàcia de les reunions trimestrals, així com de la capacitat per identificar obstacles i proposar solucions.
- Anàlisi de possibles desviacions: identificació d'aspectes en què el programa s'ha apartat dels objectius inicials, amb especial atenció a les accions no completades o a les que han presentat resultats inesperats.
- Propostes d'accions correctores: reconeixement de les mesures necessàries per corregir desviacions o reforçar accions amb baix impacte.

L'informe es dividirà en seccions clau que abastaran tots els aspectes rellevants del desplegament i seguiment del PIQ:

- Introducció: contextualització del PIQ i els seus objectius generals.
- Resum executiu: visió general dels resultats i les conclusions principals de l'any.
- Avaluació de les accions implementades: informació detallada sobre el percentatge d'accions implementades, els terminis complerts i les dificultats trobades.
- Anàlisi d'impacte: presentació de dades rellevants, com l'índex de satisfacció de les persones beneficiàries o la proporció d'incidentes identificats amb perspectiva de gènere.
- Coordinació institucional i funcionament de la Comissió: valoració de la col·laboració entre institucions i el paper de la Comissió de Seguiment en la resolució d'obstacles i la generació de propostes.
- Identificació de desviacions: descripció de les accions incompletes o que han requerit ajustos, amb una anàlisi de les causes.
- Recomanacions i accions correctores: propostes concretes per abordar les desviacions i millorar el desplegament del programa en el futur.
- Conclusió: reflexió sobre els aprenentatges de l'any i els objectius per a l'any següent.

Aquest informe s'elaborarà anualment, amb una revisió detallada per part de la Comissió de Seguiment abans de publicar-lo. Els resultats i les recomanacions de l'informe serviran de base per establir les prioritats i estratègies del PIQ per a l'any següent, per assegurar així una millora contínua del programa.

- **Assetjament per raó de sexe:** qualsevol comportament dirigit al en sexe o gènere femení, amb la finalitat o l'efecte d'atemptar contra la dignitat de la persona i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.
- **Assetjament sexual:** qualsevol comportament, verbal, no verbal o físic, de naturalesa sexual, adreçat contra una dona, que tingui la finalitat o produeixi l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.
- **Coeducació:** consisteix a educar els infants i el jovent sense tenir en compte els rols de gènere que se'ls exigeix complir en una societat sexista, per ser d'un sexe o de l'altre. Entre els pilars de la coeducació cal situar l'ús del llenguatge no sexista, la visibilització de la contribució de les dones al llarg de la història, l'educació sexual en igualtat i en llibertat, i la lluita contra la violència envers les dones i contra l'LGBTI-fòbia.
- **Corresponsabilitat:** repartiment equitatiu de les responsabilitats domèstiques i de cura entre dones i homes, superant la divisió tradicional del treball per gènere.
- **Discriminació directa per raó de sexe:** situació en què es troba una persona que és tractada, en atenció al seu sexe, de forma menys favorable que una altra en una situació comparable, llevat que hi hagi una raó objectiva i raonable per a la diferència de tractament i sigui proporcionada, com ara les mesures d'acció positiva en favor de les dones.
- **Discriminació indirecta per raó de sexe:** situació en què una norma, un criteri o una pràctica aparentment neutra no es puguin respectar o assolir amb la mateixa facilitat per les persones d'un dels dos sexes i les desfavoreixi respecte a les persones de l'altre sexe, llevat que la norma, el criteri o la pràctica tingui una justificació objectiva i raonable i sigui proporcionada.
- **Igualtat de gènere:** garantir els mateixos drets, responsabilitat i oportunitats per a dones i homes.
- **Perspectiva de gènere:** presa en consideració de les diferències entre dones i homes en un àmbit o una activitat per a l'anàlisi, la planificació, el disseny i l'execució de polítiques, tenint en compte les necessitats de les dones i la manera en què les actuacions afecten les dones en particular, per cercar l'equitat de gènere.
- **Protocol d'actuació en violència de gènere:** document que estableix els passos i mecanismes que els professionals han de seguir davant una situació de violència masclista per garantir una resposta eficaç, coordinada i respectuosa amb la víctima.
- **Punts liles:** espais segurs i de suport situats en esdeveniments públics per prevenir possibles situacions d'assetjament o agressió sexual i actuar-hi en cas que se'n produeixin.
- **Transversalitat de gènere:** estratègia per integrar la igualtat de gènere en totes les polítiques i els àmbits d'actuació d'una administració o organització.
- **Violència de gènere:** violació dels drets humans i un tipus de discriminació contra les dones. Designa tots els actes de violència basats en el gènere que comporten o són susceptibles de comportar per a les dones danys o patiments de naturalesa física, sexual, psicològica o econòmica, incloent-hi l'amenaça de dur a terme aquests actes, i la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant en la vida pública com en la privada.

Govern d'Andorra

COMÚ DE LA PARRÒQUIA
DE CANILLO

Comú d'Encamp
ANDORRA

Comú d'Ordino

COMÚ DE LA MASSANA

Comú de Sant Julià de Lòria
PRINCIPAT D'ANDORRA

Comú d'Andorra la Vella

Comú
d'Escaldes-Engordany

IAD

Institut Andorrà
de les **Dones**